

School, scheiding en ouderschap

Inhoud:

1. Inleiding
2. Een (school)breed beleid voor scheidingen
3. Schoolgids en ouders
4. Professionaliseren van leerkrachten
5. Begeleiding (zorgstructuur)
 - Observeren, signaleren en begrijpen
 - Ondersteuning
 - Bespreking leerling in zorg(advies)team
6. Gesprekken met kinderen
7. Omgaan met ouders
 - Ouderbetrokkenheid
 - Informatieplicht
 - Wederzijdse verwachtingen van ouders en school
 - Gesprekken met ouders
8. Doorgaande zorglijn naar voortgezet onderwijs
9. Evaluatie van het beleid

Digitale bijlagen: deze corresponderen met het boek 'School en echtscheiding'. A.v.d. Pluijm.

Gezag en informatieverstrekking	bijlage 2.1
Groepsinventarisatie scheiding	bijlage 5.1
Schoolbrede inventarisatie scheiding	bijlage 5.2
Risicomodel scheiding	bijlage 7.1
Vragenlijst n.a.v. scheidingsmelding	bijlage 9.1

1. Inleiding

Als ouders uit elkaar gaan, heeft dit grote invloed op een kind. Dit maakt dat het belangrijk is dat alle kinderen binnen de Stichting Meer Primair volgens een duidelijk beleid begeleid worden.

Met dit protocol legt Meer Primair vast hoe de scholen omgaan met ouders die uit elkaar gaan en hoe dit kan worden opgenomen in schoolbeleid en in de dagelijkse praktijk op de scholen. Dit document kan gezien worden als een praktische handreiking naar de teams om op een professionele, planmatige manier met een scheiding om te gaan.

Doel is het kind zo goed mogelijk te begeleiden en te ondersteunen in een onrustige periode zodat de ontwikkeling zo min mogelijk verstoord wordt.

Daarnaast is het ook van belang zicht te blijven houden op recente ontwikkelingen op schoolniveau. Door jaarlijks te inventariseren kan antwoord gegeven worden op vragen zoals 'hoeveel kinderen van gescheiden ouders zitten in een groep', 'hoe is de samenstelling van de gezinnen', 'welk gezag hebben de ouders', welke hulpverlenende instanties zijn al betrokken bij het kind/gezin' etc.

2. Schoolbreed beleid voor scheidingen.

In de inleiding staat beschreven dat scheidingen vaak voorkomen en dus valt niet te ontkennen dat scholen van Meer Primair ook regelmatig geconfronteerd worden met gevallen van (problematische) scheidingen.

Dit protocol wil graag een bijdrage leveren aan het signaleren en zo goed mogelijk begeleiden van kinderen die zich voor, in of na een scheidingssituatie bevinden.

Scholen kunnen een belangrijke signalerende rol vervullen (op groeps- en schoolinventarisatieniveau) kinderen worden namelijk dagelijks gezien. Scholen streven ernaar om een veilige en constante factor in hun leven te zijn en hebben doorgaans een goed contact met de ouders van het kind. Het bieden van hulp en begeleiding zien we echter wel binnen de grenzen en verantwoordelijkheden passend bij de rol als onderwijsomgeving.

Doel van dit beleid:

- ✓ problemen gerelateerd aan een scheiding worden vroegtijdig gesignaleerd en erkend.
- ✓ passende hulp bieden aan kinderen die betrokken zijn bij een scheiding zodat hun ontwikkeling zo min mogelijk problemen ondervindt.
- ✓ zorgdragen voor een constructieve relatie met beide ouders van het kind.
- ✓ bewaken van een meerzijdige partijdigheid.

3. Schoolgids en ouders

Scholen moeten verantwoording tegenover de ouders afleggen over hun beleid en werkzaamheden. Jaarlijks brengt de school een schoolgids uit waarin informatie wordt verstrekt over de dagelijkse praktijk van de school, doelstellingen en activiteiten. In de schoolgids dient dan ook een paragraaf te zijn opgenomen waarin ouders (en andere externen) worden geïnformeerd welke feitelijke stappen worden genomen door de school om op een professionele en transparante manier om te gaan met scheidingssituaties.

4. Professionaliseren van leerkrachten.

Stichting Meer Primair wil dat op haar scholen professioneel wordt omgegaan met scheidingssituaties. Dit vraagt van alle leerkrachten en andere bij het onderwijs betrokkenen, dat zij beschikken over een basiskennis hoe om te gaan met kinderen die te maken hebben (gehad) met een scheiding, nieuw samengestelde gezinnen e.d. En dat zij in staat zijn deze basiskennis te vertalen naar hun eigen onderwijspraktijk.

Voor het professionaliseren van de leerkrachten kunnen de volgende stappen worden ondernomen.

- ✓ Op alle scholen is het boek 'school en echtscheiding' aanwezig.
(A. v.d. Pluijm & M. Grevelt).
- ✓ Op alle scholen is de power point presentatie 'school en scheiding' aanwezig en wordt in een teamvergadering besproken.
- ✓ Deze power point presentatie wordt ook onder de aandacht gebracht van nieuw instromende leerkrachten en LIO stagiaires.
- ✓ Leerkrachten worden door de directeur geïnformeerd over scholingsmogelijkheden die in de regio worden aangeboden
(bijv. Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Haarlemmermeer, Hoofdpoortacademie of andere gerelateerde workshops & trainingen)

5. Scheiding binnen de zorgstructuur van de school.

Hoewel niet voor alle kinderen in een scheidingssituaties geldt dat ze problemen ontwikkelen, geldt wel dat het grootste deel van de kinderen een onrustige, onzekere en emotionele periode doormaakt waarin gepaste aandacht, steun en begeleiding op school wenselijk is. Belangrijk dat deze zorg dicht bij het kind begint: in de klas, bij de leerkracht die het kind dagelijks ziet. De leerkracht zal signaleren (op kind- en op groepsniveau). Deze bevindingen worden altijd besproken met de IB-er. In de praktijk zal blijken dat het omgaan met scheiding eenvoudig past in de huidige zorgstructuur van de school en niet vraagt om nog eens een 'extra' route.

Allereerst is daar de alledaagse begeleiding waarbij de volgende fasen worden doorlopen.

- ✓ Observeren en signaleren
- ✓ Hulpvraag formuleren
- ✓ Signalen ordenen en onderzoeken
- ✓ Begrijpen van signalen, problemen of gedrag

Het is belangrijk om bij vermoedens van zorg professioneel te delen met andere collega's die nauw betrokken zijn bij de leerling (bijvoorbeeld de leerkracht die een broer/of zus in de groep heeft). Zo'n overleg kan een andere kijk op de situatie geven of juist die informatie bieden die ontbreekt.

Afhankelijk van de ernst of complexiteit van het probleem, of als de problemen boven de rol en de verantwoordelijkheid van de school uitstijgen kan worden besloten het Zorgadviesteam (ZAT) in te schakelen.

Deze (externe) expertise binnen de zorgstructuur is afgestemd op een nauwe samenwerking met de gemeente die verantwoordelijk is voor de jeugdhulp.

Het Zorgadviesteam is een (bovenschools) multidisciplinair team. Hierin participeren naast de IB-er van de school, professionals die zorg en ondersteuning bieden aan kinderen en hun ouders. Zij werken samen met de school om problemen te bespreken en bij te dragen aan oplossingen.

Binnen de gemeente Haarlemmermeer kan naast het Centrum voor Jeugd en Gezin een beroep worden gedaan op de schoolcoach (schoolmaatschappelijk werk Altra), de leerplichtambtenaar, de Jeugdgezondheidszorg en het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Haarlemmermeer.

Schematisch weergegeven:

(Echt)scheiding in de zorgstructuur	Vervolgacties
Stap 0. Bij de leerkracht (of IB-er/directie) wordt aangegeven door ouders dat er een scheiding plaatsvindt.	Leerkracht vraagt bij ouders na wat de afspraken zijn omtrent het kind, voor zover bekend is.
Stap 1. Observeren, signaleren en begrijpen. De leerkracht observeert en signaleert de belemmeringen in de ontwikkeling van de leerling. Ze vertaalt de signalen naar een concrete onderwijs- of zorgbehoefte voor de leerling.	Overleg met IB-er (directeur wordt geïnformeerd). Gesprek met leerling Gesprek met ouder

Stap 2. Het kind begeleiden en ondersteunen. Op basis van de behoefte van de leerling begeleidt en ondersteunt de leerkracht het kind in de groep in de alledaagse onderwijsleersituatie.	Overleg met IB-er Gesprek met leerling Gesprek met ouders
Stap 3. Overleg met collega's (intern zorgteam). De zorg wordt besproken met andere betrokkenen.	De IB-er initieert een collegiaal overleg. Terugkoppeling aan leerkracht, leerling en ouders. Nader onderzoek. Extra zorg binnen de school inzetten. Doorverwijzen naar hulpverlenende instantie zoals bijvoorbeeld CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin).
Stap 4. Bespreking in het ZAT School ziet een zorgelijke ontwikkeling. De problemen van het kind/gezin zijn te complex en behoeven een multidisciplinaire, handelingsgerichte bespreking. (waar mogelijk zijn ouders aanwezig bij deze bespreking).	Terugkoppeling aan leerkracht, leerling en ouders over de adviezen & interventies.
Stap 5. Nazorg en evaluatie. Leerling, ouders, leerkracht, IB-er en betrokken leden van het ZAT team evalueren de geboden adviezen, de ingezette interventies, nazorg en knelpunten.	

6. Gesprekken met kinderen.

Het voeren van gesprekken met kinderen kan ook ten tijde van een scheiding een belangrijk middel zijn. Enerzijds biedt het een luisterend oor en kan er middels een gesprek erkenning worden geboden aan wat het kind voelt. Anderzijds levert een gesprek ook informatie op over het verloop van de scheiding en biedt het de leerkracht of andere betrokkenen veel informatie over de situatie waarin het kind zich bevindt en welke problemen dit mogelijk tot gevolg heeft.

Er zijn 2 gespreksvormen die zich hier goed voor lenen.

- ✓ het open vraaggesprek.

Dit is een geschikte manier om het kind te laten vertellen over zijn gedachtes en gevoelens. Het doel van het gesprek is luisteren naar het kind, erkenning geven en begrip tonen.

- ✓ het interview.

Deze gespreksvorm is meer gericht op het verkrijgen van extra informatie om signalen beter te kunnen duiden of een hulpvraag te formuleren.

Het is belangrijk dat degene die gesprekken voert met het kind zich goed bewust is van het feit dat er in die fase een extra druk komt te liggen op de sociaal emotionele ontwikkeling.

Dit betekent:

- ✓ dat het kind moet gaan aanvaarden dat het huwelijk (samenwonen) van de ouders voorbij is.
- ✓ dat het kind moet leren het verlies te aanvaarden en dit verdriet te verwerken (rouwproces).
- ✓ dat het kind zich moet gaan aanpassen aan een leven en een situatie waarvan een van de ouders niet dagelijks meer deel uitmaakt.
- ✓ dat het kind moet leren omgaan met het eventuele vertrek van één van de ouders en dat op de juiste manier “een plek kan geven”.

7. Omgaan met ouders.

Wanneer er sprake is van een echtscheidingssituatie worstelen ouders in deze onrustige periode met verantwoordelijkheden, veranderingen, gevoelens en emoties. Een goede band tussen school en ouders is een belangrijke voorwaarde voor een stabiele leeromgeving voor het kind (dus ouderbetrokkenheid van beide ouders blijven stimuleren).

Wat kunnen de ouders van school verwachten?

- De school streeft een positief contact na met de ouders. De school onderhoudt met beide ouders contact over de dagelijkse gang van zaken en de ontwikkeling van het kind en over belangrijke gebeurtenissen op school.
- De school stelt het welzijn en de ontwikkeling van het kind voorop en blijft meerzijdig betrokken t.o.v. de ouders.
- Er kunnen zich echter altijd situaties voordoen waarin ouders botsen met datgene wat de school in het belang van het kind acht. In die gevallen kan school de situatie bespreken met ouders en het ZAT team. Waar nodig kan het Meerteam van de gemeente Haarlemmermeer worden ingeschakeld.

- Ook in situaties waarin ouders hun relationele problemen op school of via school willen beslechten zal school een beroep doen op de eerdergenoemde externe hulpverleningsinstanties.
- De school heeft een informatieplicht tegenover de ouders. Ook na een scheiding houden beide ouders het recht op informatie over hun minderjarig kind. Als beide ouders met het ouderlijk gezag belast zijn moet de school hen gelijk behandelen en van dezelfde informatie voorzien.
- De school rapporteert op deze wijze gescheiden ouders op dezelfde manier als niet-gescheiden ouders bijvoorbeeld via:
 - website
 - mail
 - informatieavonden
 - gesprekken n.a.v. rapport
 - voortgangsgesprekken
- Als één van de ouders met het ouderlijk gezag belast is heeft deze ouder de verplichting de andere ouder op de hoogte te houden van belangrijke zaken rondom het kind. School verstrekt in deze situatie alle informatie aan de verzorgende ouder met gezag. Mits er twijfel is over het gezag, kunnen wij gebruik maken van de juridische afdeling van Meer Primair.
- Mocht de ouder met het gezag liever niet hebben dat school informatie deelt met de ouder zonder gezag zal verduidelijkt moeten worden dat school op basis van informatieplicht ook in contact moet treden met de ouder zonder gezag, als deze daarom vraagt.
- De school moet de ouder zonder gezag informatie geven over belangrijke zaken over het kind of diens verzorging of opvoeding. De ouder moet daar wel zelf om vragen, de school hoeft dit dus niet uit eigen beweging te doen. De informatie kan gaan over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind zoals leerprestaties of medische kwesties. Hieronder valt bijvoorbeeld een schoolrapport, maar niet een uitnodiging voor een algemene ouderavond of een schoolfoto.
- Foto's en alledaagse berichtjes die de school deelt via een communicatie-app, kunnen niet worden aangemerkt als belangrijke informatie. De school hoeft de ouder zonder gezag geen toegang te geven tot deze app.
- Dit kan anders zijn als de rechter een andere uitspraak heeft gedaan. Deze uitspraak (rechterlijke beschikking) dient dan schriftelijk aan school te worden overhandigd. Als een ouder geen gezag heeft dan krijgt deze ouder wel de algemene informatie vanuit school (zoals een nieuwsbrief), maar geen informatie betreffende het kind/groep.

- De school zal nieuwe partners of stiefouders niet officieel beschouwen als gesprekspartner van de school tenzij beide ouders schriftelijk kenbaar hebben gemaakt dat dit akkoord is.
- In de regel worden de (kennismakings) gesprekken en voortgangsgesprekken (rapportbesprekingen) gevoerd met beide ouders tegelijk. Indien uitdrukkelijk en aantoonbaar gewenst door de ouders, kan de school besluiten afzonderlijke gesprekken te voeren.
- De school blijft altijd het belang van het kind vooropstellen. De school heeft niet de rol van hulpverlener maar kan wel hulpverlening inschakelen als dit nodig blijkt.

Wat mag school van de ouders verwachten?

- Van ouders mag worden verwacht dat zij school tijdig op de hoogte stellen van ontwikkelingen rondom een (mogelijke) scheiding.
- Dat zij school voorzien van belangrijke en meest actuele gegevens op het gebied van:
 - persoonlijke gegevens zoals adres, telefoonnummer, emailadres e.d.
 - woonsituatie van het kind.
 - informatie omtrent het wettelijke gezag.
 - bijzonderheden over de verstandhouding tussen beide ouders.
- Dat ouders contact opnemen met de leerkracht van het kind of anderen binnen de school als ze het vermoeden hebben dat het kind zich niet goed ontwikkelt of als zich op andere wijze problemen voordoen.

Gesprekken met de ouders.

In een periode van een scheiding is het aannemelijk dat de school meerdere gesprekken voert met de ouders.

Gesprekken zijn grofweg in twee categorieën in te delen:
niet-geplande gesprekken en geplande gesprekken.

Niet-geplande gesprekken.

Hieronder verstaan we de korte gesprekken die bijna dagelijks worden gevoerd bij de start van de schooldag of kort na schooltijd. Deze momenten zijn belangrijk voor het onderhouden van een positieve relatie met de ouders.

Door deze contact momenten vangt de leerkracht/ de school signalen op over hoe het met de ouders en het kind gaat.

Geplande gesprekken.

Als de school een scheidingsmelding krijgt of als er bepaalde veranderingen worden waargenomen die worden gerelateerd aan een scheiding, is het goed om zo vroeg mogelijk een gepland gesprek te voeren met de ouders.

Het doel van dit gesprek is enerzijds ouders informeren over de signalen die worden opgemerkt en anderzijds meer informatie ontvangen over het verloop van de scheiding en de situatie op dat moment.

8. Doorgaande lijn naar voortgezet onderwijs

Om continuïteit te borgen in de zorg en begeleiding van leerlingen bieden wij een doorgaande lijn van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.

Belangrijke informatie over de ontwikkeling van een kind en handelingsadviezen voor kinderen bij wie ontwikkelingsproblemen zijn vastgesteld als gevolg van een scheiding, dragen wij over naar het voortgezet onderwijs.

We onderhouden een goed contact met het voortgezet onderwijs in onze regio.

Naast een schriftelijke overdracht van gegevens zorgen we voor een ‘warme’ persoonlijk toegelichte overdracht.

9. Evaluatie van het beleid.

Evaluatie vinden wij een belangrijk onderdeel dat hoort bij invoering en handhaving van beleid. Daarom is (tussentijds) evalueren van het beleid ‘school, scheiding en ouderschap’ van groot belang. Het is de eigen verantwoordelijkheid van elke Meer Primair school om hiervoor zorg te dragen.

Op schoolniveau kan bekeken worden hoe de uitwerking van het beleid in de praktijk verloopt. Welke inventarisatie- en registratieformulieren er op school uiteindelijk worden gebruikt, welke zaken goed of minder goed verlopen en waar bijstelling van het beleid gewenst is.

Bronvermelding:

Het boek ‘school en echtscheiding’.

A. v.d. Pluijm & M. Grevelt.